

Empowerment bij kwetsbaar (aanstaand) ouderschap

Workshop congres Kennispoort Verloskunde

7 februari 2014

Edith Raap

Marieke van Luin

Sylvia Nossent

Welkom

Sylvia: ontwikkelingspsycholoog

1986 tot 2001 universitair docent/onderzoeker
Algemene Sociale Wetenschappen, Universiteit
Utrecht (1995 gepromoveerd: theoretische studie
naar babyonderzoek over epigenese bij baby's)

Vanaf 2001: zelfstandig gevestigd – ontwikkeling van
methodieken en training voor babyprofessionals

Bestuurslid van de sectie Het Jonge Kind, NIP

Voorzitter stichting Babywerk

Welkom

Edith: ontwikkelingspsycholoog

1986 – 2012: diverse functies binnen Jeugdzorg,
Kinderopvang, Voor- en Vroegschool en
Opvoedingsondersteuning

Vanaf 2012: docent/trainer aan de Hogeschool
Utrecht, Centrum voor Social Work, afdeling
ouderbegeleiding

Redacteur van Ouderschapskennis

Lid samenwerkingsverband Ouderschap en
Oudergericht werken

Welkom

Marieke: verloskundige, coach i.o.

1997-2010 Praktijkhouder Amsterdam-Oost

Vroedvrouwen Ruyschstraat

Vanaf 2010 verloskundige, docent, Lactatiekundige
IBCLC en (Eclectisch) Coachopleiding Amethyst

Als docent en voorlichter betrokken bij ZBK, SAG
lessen MBO/VMBO KNOV Gelijke Kansen,
Interculturele Verloskunde, Vroege Voorlichting,

Verwachtingen

Wie zijn jullie?

- verloskundigen
- studenten
- beleidsmedewerkers
- anders

-Wat hopen jullie te vinden / ontvangen /
doen in deze workshop?

Programma

Deel 1: empowerment

Verwachtingen

Stelling over empowerment

Betekenis empowerment

Programma

Deel 2: kwetsbaarheid

Wat maakt ouders kwetsbaar?

Zwangerschap: ontwikkeling van een
nieuwe identiteit

Sensitiviteit voor ouderschap

Buffers

Programma

Deel 3: buffers ondersteunen

Kwetsbaarheid en empowerment in de
cursus Zwanger, bevallen, een kind
Casus en buffers/gesprekssuggesties

Samenvatting en afsluiting

Doel workshop

Inzicht in kwetsbaarheid ouderschap

Inzicht in hoe je als verloskundige
het zelfvertrouwen van aanstaande
ouders kunt aanspreken en helpen
vergroten

DEEL 1

Empowerment

Wat versta je onder empowerment?

Empowerment = ?

Waar of niet?

Empowerment van aanstaande ouders
behoort tot de taken van de
verloskundige zorgverlener

Empowerment in deze workshop

veerkracht (resilience)

zelfvertrouwen

zelfmanagement

vertrouwen in andere mensen

hulp durven vragen

DEEL 2

Kwetsbaar ouderschap

Kwetsbaarheid van ouders

Wat maakt (aanstaande en jonge)
ouders kwetsbaar?

Ontwikkeling van een nieuwe identiteit: moeder (vader) worden – (Daniel Stern)

- De relatie met je moeder (bijv. van dochter naar moeder veranderen)
- De relatie met andere vrouwen; meer belangstelling voor moeders
- De relatie met je partner: hoe zou hij zijn als vader?
- Driehoek wordt: moeder-moeder-kind.
Reflectie op de eigen opvoeding

Vervolg nieuwe identiteit

- Besef van volle verantwoordelijkheid voor het leven van een ander
- Besef van je inbedding in een netwerk en een groeiende behoefte aan steun
- Nieuwe emoties: moeder zijn. Emotioneel contact, genegenheid, liefde
- Andere gevoeligheden; inleving in andere ouders (hun kwetsbaarheid, pijn om hun kind)

Vervolg nieuwe identiteit

- Acceptatie van intuïtie, kinderen doen een beroep op direct reageren
- Een evenwicht tussen baby en carrière; opnieuw bezien
- Een nieuwe plek in de maatschappij; men kijkt anders naar je
- Een nieuwe rol in de familie
- Een nieuwe kalender ('dat was vlak na zijn 2e verjaardag')
- Besef van eindverantwoordelijkheid

Wat maakt ouderschap kwetsbaar?(Alice van der Pas)

- Het ethisch ‘besef van verantwoordelijk-zijn’ voor een kind (tijdloos en onvoorwaardelijk) leidt tot schuld- en schaamtegevoelens, zeker wanneer het minder goed/moeilijker gaat met het kind.
- In het ‘besef van verantwoordelijk-zijn’ zit een niet te realiseren opdracht die ouders zichzelf hebben gesteld.
- Ouderschap roept heftige, ambivalente emoties op.

Vervolg: wat maakt ouderschap kwetsbaar

- Doordat kinderen zich steeds ontwikkelen loop je als ouder 'achter de feiten aan'; intrinsiek onzeker makend.
- Als ouder word je met je eigen opvoedingsgeschiedenis geconfronteerd en met eigen belemmeringen.
- Je hebt meerdere rollen en verantwoordelijkheden: je moet je 'aandacht verdelen'.

Vervolg: wat maakt ouderschap kwetsbaar

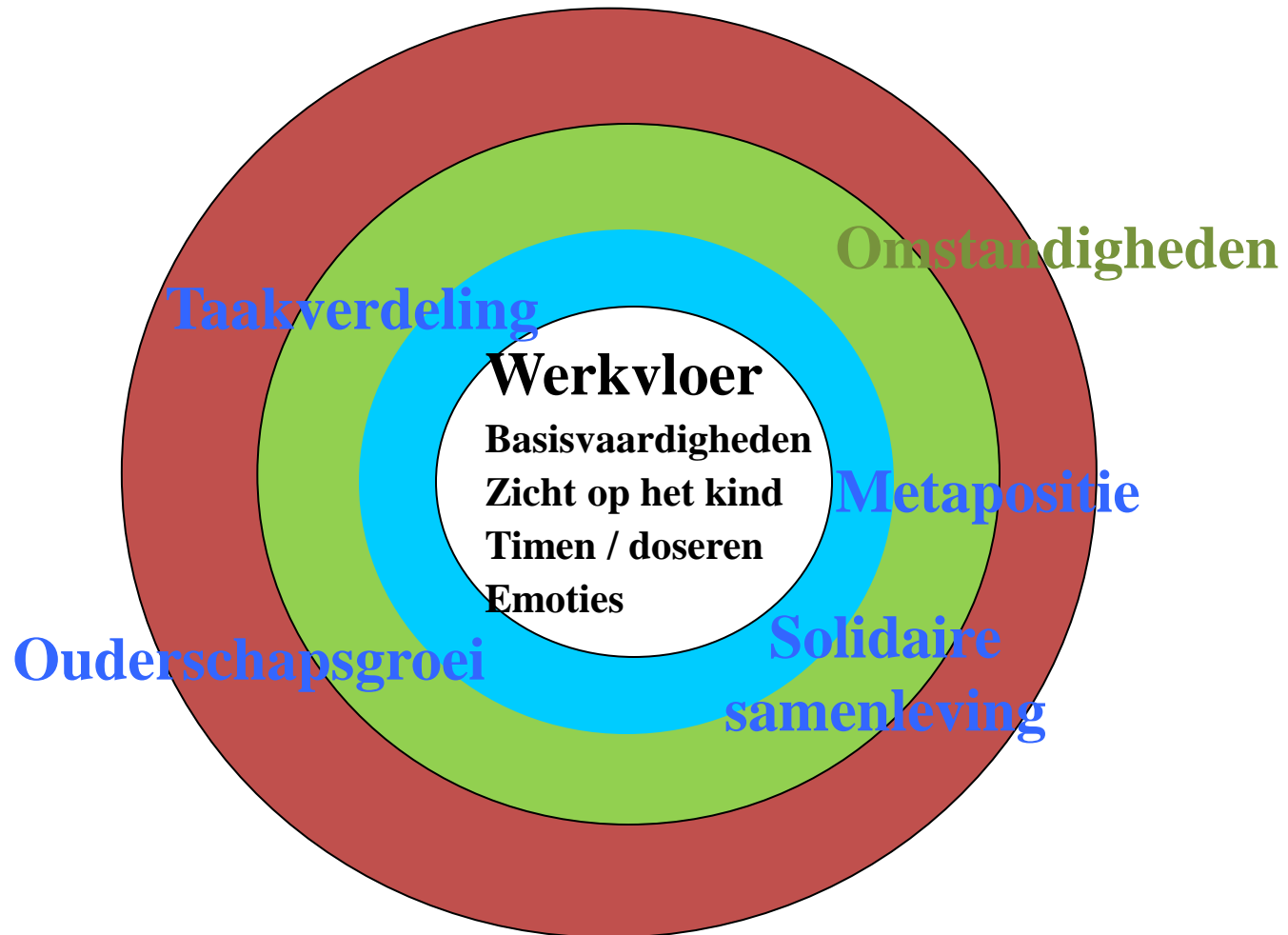
- Maatschappelijk geloof in controle. Dus: ook controle over je opvoeding en je kind.
- Er heersen veel opvattingen die zeggen dat 'kind-problemen' door ouders worden veroorzaakt.
- Opvoeden gebeurt niet in een luchtbel: 'Publiek' om ons heen en in ons hoofd.

Kwetsbaarheid:

- Wat betekent deze informatie voor jou?
- Hoe vertaal je dat naar je praktijk?

Buffers (van der Pas)

Besef van verantwoordelijk-zijn

DEEL 3

Buffers ondersteunen

Zwanger, bevallen, een kind (ZBK)

Cursus aanstaande ouders

Z (veelzijdige begeleiding Zwangerschap)

B (gedegen voorbereiding Bevalling)

K (reële voorbereiding komst Kind)

- universele preventieve interventie
- voor aanstaande moeders én vaders
- ingrijpende fase van transitie

Ontstaan cursus

In 2011 is de cursus ZBK ontwikkeld op basis van het evaluatieonderzoek van het aanbod van Thuiszorg Amsterdam

Bij de ontwikkeling waren zeer veel deskundigen en organisaties betrokken, waaronder ook de KNOV

Ingericht op (toekomstig) effectonderzoek

Zwanger, bevallen, een kind (ZBK)

Docenten worden als een team getraind en begeleid

Samenwerking tussen verschillende disciplines:
bewegingsdocent, jeugdverpleegkundige, verloskundige, lactatiekundige, pedagogisch adviseur, diëtiste en mannelijk deskundige (voor aanstaande vaders)

10 bijeenkomsten prenataal

Zwanger, bevallen, een kind (ZBK)

Deels 'klassieke' zwangerschapscursus (met name gebaseerd op Mensendieck en mindfulness)

Aangevuld met:

- onderdelen met partners samen
- onderdelen voor aanstaande vaders
- onderdelen aanstaand ouderschap:
identiteit, relaties & veranderingen
voorbereiding leven met een kind
contact maken met kind

Doelen cursus

1. Competentie vergroten
(empowerment / zelfmanagement)
2. Preventie: fysiek, psychisch en sociaal
3. Veilige (prenatale) hechting bevorderen
4. Signalering & ondersteunen bij hulp vinden
 - bij fysieke en psychische problemen &
 - risico's psychosociale ontwikkeling baby en ouders

Onderzoek: nut van voorbereiding op ouderschap.

Aansluiten bij onderzoek

Realistische prenatale verwachtingen over de postnatale periode dragen bij aan:

- de mate van tevredenheid over de relatie met de partner (Ahlborg & Strandmark, 2001; Bogan, 2004)
- het gevoel van competentie als ouder en een soepele aanpassing aan de eisen van het ouderschap (Delmore-Ko, Pancer en Hunsberger, 2000)
- het functioneren van het kind (Paterson & Sanson 1999)

Aansluiten bij onderzoek

Complexere en meer gedifferentieerde prenatale verwachtingen over het ouderschap hebben positief verband met:

- meer zelfvertrouwen
- minder depressie
- voorspoediger aanpassing op relationeel gebied in de postnatale periode

(Pancer, Pratt, Hunsberger & Gallant, 2000)

Ouders met een realistische verwachting over het gedrag van (jonge) kinderen blijken relatief weinig geneigd tot kindermishandeling

(Schumacher, Slep & Heyman, 2001)

Groepen *extra* kwetsbare aanstaande ouders

Aan welke groepen denk je bij voorbeeld?

Kwetsbaar ouderschap en ZBK

Investeren in professionaliteit:

- Uitgebreide basis- en vervolgtraining: samenwerking in team van diverse deskundigen, intervisie
- Training /ondersteuning in signalering van diverse problemen, gebruik logboek, overleg met collega-docenten

Groepen *extra* kwetsbare aanstaande ouders

Stichting Babywerk is op dit moment bezig met de ontwikkeling van sterk visuele voorlichting voor laaggeletterde aanstaande ouders

Casus

- Wat doe je nu al om veerkracht, zelfvertrouwen, zelfmanagement, vertrouwen in anderen en om hulp durven vragen te bevorderen?
- Wat zou je nog meer kunnen doen?
- Kun je gebruik maken van de buffers?
- Hoe ga je in gesprek? Wat ga je zeggen?

Gesprekssuggesties en behulpzame zinnen

- vragen naar de ervaring
- vragen wat iemand nodig heeft
- informatie algemeen inbrengen (sommige vrouwen helpt het om etc.) en checken of het voor hen ook geldt
- vragen of iemand iemand anders kent die het op een bepaalde manier heeft opgelost en of dat bij hen ook zou helpen

Gesprekssuggesties en behulpzame zinnen

- vragen hoe iemand eerder een bepaald (vergelijkbaar) probleem heeft overwonnen en of dat hier zou helpen
- vragen wat helpt de bezorgdheid weg te nemen
- vragen op wat voor manier ze ergens over praat met belangrijke anderen om haar heen
- kortom: geen advies geven, maar samen zoeken naar oplossingen en steeds checken of iets aansluit

Afsluiting

Samenvatting:

Empowerment (betekenissen)

Kwetsbaar ouderschap (theorie)

Buffers/gesprekssuggesties
(ondersteunen in de praktijk)

Is het doel van de workshop bereikt?

Inzicht in kwetsbaarheid ouderschap

Inzicht in hoe je als verloskundige het zelfvertrouwen van aanstaande ouders kunt aanspreken en helpen vergroten

Afsluiting

Hebben jullie tips of waardevolle
ervaringen

die je met ons wilt delen?

edith.raap@hu.nl

MariekevanLuin@gmail.com

s.nossent@babybiz.nl